

arXiv

Av Even Flood, Bibliotekforum 9, 2006

Open Access – åpen tilgang - og åpne arkiver for å publisere vitenskapelige arbeider i full tekst har vært mye omtalt de siste årene, også av meg. Et av de største og mest omtalte åpne arkivene er arXiv, www.arxiv.org. arXiv (uttales som det engelske archive, merk skrivemåten og plassering av store bokstaver!) er et arkiv for arbeider spesielt innenfor fysikk og har i skrivende stund (september 2006) nesten 390 000 arbeider i full tekst i fysikk, matematikk, datafag og kvantitativ biologi, en formidabel mengde informasjon.

Tjenesten går tilbake til i 1991. Den ble utviklet av Paul Ginsberg og var et arkiv for preprint av artikler i fysikk, et sted man kunne legge opp forløpige utkast og preprint så snart resultat forelå. Fordelene var at man fikk ut resultatene og ideene meget raskt så de kunne bli diskutert fort og så forfatteren kunne få godkjent at han var rette opphavsmann. Man unngikk ventetiden mellom den tiden arbeidet blir levert til et tidsskrift og til det blir publisert som kan være et halvt år eller mer. Det kan være en stor forsinkelse. I en bransje hvor det er kraftig konkurranse for å få ut nye ideer og tanker fortest mulig er arXiv et uunnværlig hjelpemiddel. Så behovet er der og tjenesten har altså blitt utvidet og vokst seg stor. Rundt 4000 arbeider legges inn hver måned.

Søkemulighetene er enkle. Man kan trunkere med asterisk, det er ingen søkesett. Man kan bruke boolske operatører. Søking er i bibliografiske opplysninger og sammendrag, men ennå ikke i hele teksten, det prøves ut.

De aller fleste arbeidene som legges ut i arXiv publiseres senere i evaluerte tidsskrifter. Men det er også de som ikke bryr seg om det, de publiserer bare i arXiv. Men når det er så lett å publisere arbeidene der, hvordan er det da med kvalitetssikring? Selv om det ikke er noen fagfelleevaluering ble det i 2004 innført en ordning som innebærer at forfattere må bli godkjent. Den kan komme fra en annen forfatter som er akseptert som en som kan anbefale, eller den kan bli gjort ut fra andre kriterier. Godkjennelsen innebærer bare at arbeidet er relevant, ikke at det er feilfritt. Det kommer inn arbeider som er tvilsomme, jeg har funnet materiale der jeg er skeptisk til. Klyper med salt er nødvendig.

Men arXiv blir lagt merke til og sitert. New Scientist har ofte artikler om nye modeller og tanker innenfor fysikk og astrofysikk, og mange av dem viser til arbeider fra arXiv. Om det sier mer om New Scientist enn om arXiv er en annen ting. Et kriterium er hvor mye arbeidene blir sitert i artikler i Science Citation Index. Der fant jeg bare 166 henvisninger til arXiv som sitert tidsskrift og, vel så signifikant, til 166 forskjellige artikler. Det vil si at av de alle de 390 000 artiklene i arXiv bare det 166 artikler som var sitert og hver bare en gang. Det er ikke akkurat lovende. Nå er det imidlertid meget rimelig å anta at artiklene blir sitert mye mer når de er kommet inn i vanlig tidsskrift etter å ha vært i arXiv, her har jeg ingen tall.

Noen tjenester forsøker å arbeide videre med materialet i arXiv. Nabor, www.nabor.com lar brukere legge inn evaluering av artiklene, en slags åpen kvalitetsvurdering. Denne er på forsøksstadiet, mange lenker fungerer ikke. CiteBase, www.citebase.org er et annet prosjekt som er på forsøksstadiet. De henter inn artiklene arXiv og andre kilder for å gjøre en siteringsanalyse. Men dekningen er ufullstendig og med mye støy, og er ikke anbefalt brukt til noen akademisk analyse (deres ord, ikke mine!).

Historikken og en del annen informasjon her er hentet fra Wikipedias artikkel om arXiv, en.wikipedia.org/wiki/Arxiv.